Türk Edebiyatının Dönemleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Türk edebiyatı; din, medeniyet ve kültür değişimleri esas alınarak üç büyük döneme ayrılır: **İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı** (?–XI. yy.), **İslami Dönem Türk Edebiyatı** (XI–XIX. yy.), **Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı** (XIX. yy.–…).
- **İslamiyet öncesi:** Sözlü dönem (bilinmeyen dönemlerden VIII. yy.'a kadar; sav, sagu, koşuk, destan) ve yazılı dönem (VIII–X. yy.; Köktürklere ait **Orhun Yazıtları** ve Uygur metinleri). Bu edebiyat dil, anlatım ve zevk bakımından millîdir.
- **İslami dönem:** XI–XII. yüzyıllardaki **Geçiş Dönemi (Karahanlı)** eserlerinden (Kutadgu Bilig, Divanü Lugati't-Türk, Atabetü'l-Hakayık, Divan-ı Hikmet) sonra XIII. yüzyıldan itibaren **halk edebiyatı** (anonim, tekke, âşık tarzı) ve Arap-Fars etkisindeki **divan edebiyatı** olarak iki kolda gelişmiştir.
- **Batı etkisindeki edebiyat** 1839 Tanzimat Fermanı ile başlar; roman, hikâye, makale, fıkra, eleştiri, modern tiyatro gibi türler girer. Dönemleri: **Tanzimat** (1860-1896), **Servetifünun** (1896-1901), **Fecriati** (1909-1913), **Millî Edebiyat** (1911-1923), **Cumhuriyet** (1923-…).
- **Ayırt edici bilgiler:** Tanzimat'ın 1. kuşağı toplum için sanat ve sade dil, 2. kuşağı bireysel konular; Servetifünun Recaizade Mahmut Ekrem öncülüğünde ağır, sanatlı dil; Fecriati ilk edebî bildiri; Millî Edebiyat Ömer Seyfettin'in **Yeni Lisan** makalesiyle (Genç Kalemler, 1911) dilde sadeleşme ve Anadolu'ya yöneliş.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Türk edebiyatının üç büyük dönemini zaman sırasına göre yazınız.

2 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

( ) Orhun Yazıtları Uygurlara aittir.
( ) Sav, sagu ve koşuk sözlü dönem ürünleridir.
( ) Divan edebiyatı Arap ve Fars edebiyatlarının etkisinde gelişmiştir.
( ) Batı etkisindeki Türk edebiyatı Tanzimat Fermanı'yla başlar.

3 Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi **sözlü** dönem ürünlerinden biri **değildir**?

A) Gazel B) Sav C) Sagu D) Koşuk E) Destan

4 Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatının dönemlerini tarih aralıklarıyla eşleştiriniz.

a) Tanzimat b) Servetifünun c) Fecriati d) Millî Edebiyat

1. 1896-1901 2. 1911-1923 3. 1860-1896 4. 1909-1913

5 Türk edebiyatının "Geçiş Dönemi" olarak adlandırılan bölümü hangi devletin döneminde ortaya çıkan eserleri kapsar?

A) Köktürkler B) Osmanlılar C) Hunlar D) Uygurlar E) Karahanlılar

6 İslami dönem Türk edebiyatının XIII. yüzyıldan itibaren gelişen iki ana kolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tanzimat ve Servetifünun edebiyatı
B) Sözlü ve yazılı edebiyat
C) Halk edebiyatı ve divan edebiyatı
D) Fecriati ve Millî Edebiyat
E) Destan ve masal edebiyatı

7 Aşağıdakilerden hangisi halk edebiyatının kollarından biri **değildir**?

A) Anonim halk edebiyatı
B) Tekke edebiyatı
C) Âşık tarzı halk edebiyatı
D) Servetifünun edebiyatı
E) Hiçbiri; hepsi halk edebiyatı koludur.

8 Aşağıdaki eserleri ait oldukları dönemle eşleştiriniz.

a) Orhun Yazıtları b) Kutadgu Bilig c) Yeni Lisan (makale)

1. Millî Edebiyat Dönemi 2. İslamiyet öncesi yazılı dönem 3. Geçiş Dönemi (Karahanlı)

9 Türk edebiyatında ilk **edebî bildiriyi** yayımlayan topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

A) Servetifünun B) Fecriati C) Genç Kalemler D) Tanzimat E) Beş Hececiler

10 Millî Edebiyat Dönemi'nin başlangıcı kabul edilen "Yeni Lisan" makalesinin yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Namık Kemal
B) Recaizade Mahmut Ekrem
C) Şinasi
D) Ziya Paşa
E) Ömer Seyfettin

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında esas alınan ölçütlerden biridir?

A) Türklerin din ve medeniyet değiştirmesi
B) Şairlerin doğduğu şehirler
C) Eserlerin sayfa sayıları
D) Matbaaların sayısı
E) Yazarların yaşları

12 Tanzimat edebiyatının **birinci** dönemiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

A) Hak, adalet, hürriyet gibi sosyal konular işlenmiştir.
B) Batı'dan alınan yeni nazım biçimleri yaygın olarak kullanılmış, dilde sadeleşme terk edilmiştir.
C) Dilde sadeleşme amaçlanmıştır.
D) Yeni konular eski nazım biçimleriyle işlenmiştir.
E) Yanlış Batılılaşma eleştirilmiştir.

13 Aşağıdaki dönem–özellik eşleştirmeleri doğruysa D, yanlışsa Y yazınız.

( ) Servetifünun – bireysel konular, ağır ve sanatlı dil
( ) Millî Edebiyat – dilde sadeleşme, Anadolu insanının sorunları
( ) Fecriati – Servetifünun'un devamı niteliğinde
( ) Cumhuriyet – Tanzimat Fermanı ile başlar

14 Aşağıdakilerden hangisi Batı etkisindeki Türk edebiyatıyla birlikte edebiyatımıza giren türlerden biri **değildir**?

A) Roman B) Makale C) Modern tiyatro D) Mesnevi E) Eleştiri

15 Servetifünun Dönemi ile Millî Edebiyat Dönemi'ni **dil** ve **konu** yönünden karşılaştırınız.

16 Aşağıdaki eserlerden hangisi **Geçiş Dönemi** eserlerinden biri **değildir**?

A) Kutadgu Bilig
B) Divanü Lugati't-Türk
C) Orhun Yazıtları
D) Atabetü'l-Hakayık
E) Divan-ı Hikmet

17 "Bu dönem edebiyatı dil, anlatım, duyuş ve zevk itibarıyla millî özellikler gösterir; ürünlerinin çok azı günümüze ulaşmıştır."
Sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Divan Edebiyatı
B) Servetifünun Dönemi
C) Fecriati Dönemi
D) Tanzimat Dönemi
E) İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı

18 Servetifünun Dönemi'nin öncüsü kabul edilen ve topluluğa adını veren dergiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Recaizade Mahmut Ekrem öncülüğünde Servet-i Fünun dergisi etrafında toplanılmıştır.
B) Ömer Seyfettin öncülüğünde Genç Kalemler dergisi etrafında toplanılmıştır.
C) Şinasi öncülüğünde Tercüman-ı Ahvâl gazetesi etrafında toplanılmıştır.
D) Namık Kemal öncülüğünde İbret gazetesi etrafında toplanılmıştır.
E) Ziya Paşa öncülüğünde Hürriyet gazetesi etrafında toplanılmıştır.

19 Halk edebiyatıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Arap ve Fars edebiyatlarının kurallarıyla oluşmuştur.
B) İslamiyet öncesi edebiyatın devamıdır ve günümüzde de varlığını sürdürür.
C) Tanzimat Fermanı ile başlamıştır.
D) Yalnızca XIII. yüzyılda ürün vermiştir.
E) Yalnızca yazılı ürünlerden oluşur.

20 Aşağıdaki tabloyu Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatının dönemleriyle doldurunuz.

Dönem	Başlangıç olayı / öncü	Öne çıkan özellik
Tanzimat		
Millî Edebiyat		
Cumhuriyet		

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Bir dönemin edebiyatı o dönemin aynasıdır. Göçebe bozkır hayatında sözlü destanlar söylenir; yerleşik hayata ve yeni bir inanca geçilince yeni türler, yeni biçimler doğar. Toplum başka bir medeniyete yöneldiğinde ise roman ve gazete gibi daha önce bilinmeyen türler hayatımıza girer."
Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

A) Sözlü edebiyat, yazılı edebiyattan daha değerlidir.
B) Toplumsal ve kültürel değişimler edebî türleri ve biçimleri de değiştirir.
C) Romanlar destanlardan daha eski bir türdür.
D) Edebiyat, toplumdan bağımsız olarak gelişir.
E) Gazete, İslamiyet öncesinde de yaygındı.

22 I. 1839'da Tanzimat Fermanı ilan edildi.
II. 1911'de Yeni Lisan makalesi yayımlandı.
III. 1923'te Cumhuriyet ilan edildi.
Bu olayların başlattığı edebî dönemler sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Servetifünun – Fecriati – Millî Edebiyat
B) Fecriati – Tanzimat – Cumhuriyet Dönemi edebiyatı
C) Divan edebiyatı – Servetifünun – Millî Edebiyat
D) Batı etkisindeki Türk edebiyatı – Millî Edebiyat – Cumhuriyet Dönemi edebiyatı
E) Tanzimat – Servetifünun – Fecriati

23 Aşağıdakilerden hangisi Millî Edebiyat Dönemi'nin özelliklerinden biri **değildir**?

A) Dilde sadeleşmenin amaçlanması
B) Anadolu ve Anadolu insanının sorunlarına yönelinmesi
C) Arapça ve Farsça tamlamalarla süslü, ağır bir dil kullanılması
D) Millî konuların işlenmesi
E) Genç Kalemler dergisi çevresinde başlaması

24 "Bu dönem sanatçıları hak, adalet, hürriyet gibi kavramları halka anlatmak için gazeteyi araç olarak kullanmış, 'toplum için sanat' anlayışını benimsemiştir. Ancak şiirde gazel, kaside gibi eski nazım biçimlerini tamamen bırakmamışlardır."
Bu açıklama aşağıdakilerden hangisine aittir?

A) Tanzimat edebiyatının birinci dönemi
B) Servetifünun Dönemi
C) Fecriati Dönemi
D) Tanzimat edebiyatının ikinci dönemi
E) Geçiş Dönemi

25 Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi **yanlıştır**?

A) Tekke edebiyatı – halk edebiyatının bir kolu
B) Divan edebiyatı – Arap ve Fars edebiyatlarının etkisi
C) Anonim halk edebiyatı – söyleyeni bilinmeyen ürünler
D) Geçiş Dönemi – Karahanlı eserleri
E) Âşık tarzı halk edebiyatı – Arap ve Fars edebiyatlarının kurallarıyla oluşan saray edebiyatı

26 Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatında roman, hikâye, makale gibi yeni türlerin ortaya çıkmasının **iki nedenini** yazınız.

27 Bir öğrenci sunumunda şu bilgileri vermiştir:
– Bu dönemde yazılan eserlerde İslam kültürünün etkileri görülmeye başlar.
– Eserler, hem eski Türk kültürünün hem de yeni inancın izlerini taşır.
– Dönemin eserlerinden biri, Türkçenin sözlüğü niteliğindedir.
Öğrencinin anlattığı dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) İslamiyet öncesi sözlü dönem
B) Servetifünun Dönemi
C) Geçiş Dönemi (Karahanlı) Türk edebiyatı
D) Millî Edebiyat Dönemi
E) Fecriati Dönemi

28 "Servetifünun sanatçılarının ağır dilini ve bireysel konularını benimseyen, 'Sanat şahsi ve muhteremdir.' ilkesiyle hareket eden bir topluluk, Servetifünun edebiyatını daha ileriye taşımak istemiştir."
Sözü edilen topluluk ve yayımladığı ilk metin türü aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

A) Genç Kalemler – makale
B) Fecriati – edebî bildiri
C) Tanzimat sanatçıları – ferman
D) Millî Edebiyat – roman
E) Servetifünun – dergi

29 Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk edebiyatının **yazılı** dönemine ait bir özelliktir?

A) Aruz ölçüsüyle yazılmış mesneviler bu dönemde ortaya çıkmıştır.
B) Halk ve divan edebiyatı olarak ikiye ayrılmıştır.
C) Roman ve hikâye bu dönemde doğmuştur.
D) Köktürklere ait yazıtlar ve Uygur metinleri bu dönemin ürünleridir.
E) Ürünlerin tamamı sözlü olarak aktarılmıştır.

30 "Edebiyat, nesilden nesile aktarılan bir mirastır." yargısını Türk edebiyatının dönemlerinden **iki örnek** vererek açıklayınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**